

Ορθόδοξος Συναξαριστής :: <https://www.saint.gr>

Σύναξη της Παναγίας Πονολύτριας στις Σέρρες

Επισκεφτείτε τον ιστοχώρο μας στην διεύθυνση: <http://www.saint.gr/4315/saint.aspx> για περισσότερες πληροφορίες για τον βίο (ονόματα, βίντεο, ακολουθίες, φωτογραφίες κτλ) καθώς και για τυχών ενημερώσεις - διορθώσεις.

Τελευταία ενημέρωση βιογραφίας: 23/4/2013 12:20:00 πμ
Δημιουργία εγγράφου: 21/06/2026 07:37:53

Σύνοψη

Τύπος εορτής: Εορτάζει στις 28 Οκτωβρίου εκάστου έτους.

Ημ/νια Βίου: 23/4/2013 12:20:00 πμ

Βιογραφία

Η μαρμαρόγλυφη εικόνα της Θεοτόκου με τη σπάνια προσωνομία της «Πονολύτριας», ήταν εντοιχισμένη στην εξωτερική πλευρά του δυτικού τοίχου της εκκλησίας των Αγίων Θεοδώρων.

Η Θεοτόκος εικονίζεται κατά μέτωπο, με υψωμένα τα χέρια της σε στάση δεήσεως.

Η εικόνα αυτή, που δεν ήταν η μοναδική στην εικονιστική γλυπτική στην περιοχή των Σερρών, χρονολογείται από τους περισσότερους μελετητές ως έργο του 11ου μ.Χ. αιώνα.

Η θέση στην οποία καταγράφηκε η εικόνα από διάφορους μελετητές στα νεότερα χρόνια δεν ήταν η αρχική της. Ο δυτικός τοίχος της παλαιάς Μητροπόλεως, που σήμερα ορίζει την αρχή του νάρθηκά της, και στον οποίο ήταν εντοιχισμένη η εικόνα, είναι έργο του 1602 μ.Χ., όπως μαρτυρά ο παπά-Συναδινός: «(1601-1602) Εγένην νέος αρχιερεύς Σερρών ο κύρ Θεοφάνης εις τήν Κοσίνιτζα, άνδρας θεωριτικός...ευλαβής, φιλοκκλήσιος, εις τόν λόγον του στέρεος. Καί ἔκαμεν... τόν τοῖχον του νάρθηκα εκ βάθρων καί τό σκέπος ὄλο τοῦ νάρθηκα και ἐχώρισε καί τόν γυναικίτην...».

Η εντοίχιση της γλυπτής εικόνας της Θεομήτορος στο δυτικό τοίχο, προφανώς έγινε το 1602 μ.Χ., εποχή της οικοδομήσεώς του από τον επίσκοπο Θεοφάνη (1601 – 1613 μ.Χ.). Η εντοίχιση ιερών συμβόλων και εικόνων απηχεί πανάρχαιες δοξασίες, σύμφωνα με τις οποίες τα εντοιχισμένα σύμβολα λειτουργούν προστατευτικά για το όποιο ανθρώπινο έργο. Έτσι και στην περίπτωση του ναού των Αγίων Θεοδώρων, η εντοίχιση της εικόνας της Θεοτόκου έγινε το 1602 μ.Χ., με την ακλόνητη προσδοκία πως η Παναγία με την ακεραιότητα και αγιότητα της υπάρξεώς της, η Θεοτόκος η Πονολύτρεα, «τό ἱερόν παλλάδιον τῶν Σερρῶν», θα προστάτευε το ναό από κάθε κακό όπως αυτό π.χ. της λεηλασίας του από τους Τούρκους πριν από τριάντα χρόνια (1571 μ.Χ.).

Η εικόνα της Θεοτόκου της Πονολύτρεας σπασμένη στη μέση κατά την οριζόντια διάστασή της, παρέμεινε στη θέση της στο δυτικό τοίχο των Αγίων Θεοδώρων έως και τις αρχές του 1917 μ.Χ. οπότε, μετά το θάνατο του Μητροπολίτη Σερρών Απόστολου Χριστοδούλου, που συνέβη στις 14/27 Ιανουαρίου του 1917 μ.Χ., οι Βούλγαροι την αποτοίχισαν και την αποθήκευσαν, μαζί με άλλα κλοπιμαία από τις εκκλησίες της πόλης των Σερρών, σε παρακείμενη οικία που χρησιμοποιούσαν τα στρατεύματα κατοχής για αποθήκη επισιτισμού, προφανώς, για να τη μεταφέρουν στη Βουλγαρία, πράγμα που δεν πραγματοποιήθηκε εξαιτίας της εσπευσμένης τους φυγής.

Το 1919 μ.Χ. η εικόνα, που θεωρούνταν χαμένη, εντοπίστηκε και μεταφέρθηκε στον Μητροπολιτικό ναό των Ταξιαρχών, απ' όπου, κατά τη διάρκεια της τρίτης Βουλγαρικής κατοχής, τον Οκτώβριο του 1941 μ.Χ., οι βούλγαροι την αφαίρεσαν. Εντοπίστηκε τα νεότερα χρόνια στη Δράμα.

Που βρισκόταν λοιπόν το «...μαρμάρινον ανάγλυφον τῆς Θεομήτορος ευλογούσης», πριν από τη θέση που την κατέγραψαν οι μελετητές του μνημείου;

Στους βυζαντινούς χρόνους και σχεδόν έως το τέλος του 15ου μ.Χ. αιώνα, οι μαρμάρινες εικόνες που απεικόνιζαν το Χριστό και την Παναγία σε στάση Δεομένης ή Οδηγήτριας, προορίζονταν αποκλειστικά για προσκύνηση και τοποθετούνταν στο εσωτερικό του ναού, μέσα σε πλαίσιο, στις παραστάδες του Ιερού Βήματος.

Στο ναό των Αγίων Θεοδώρων το 1602 μ.Χ., ο Μητροπολίτης Σερρών Θεοφάνης, κατά τη μαρτυρία του παπα-Συναδινού, αντικατέστησε το μαρμάρινο τέμπλο με ξυλόγλυπτο: «Εγίνην νέος αρχιερεύς Σερρών ο κύρ Θεοφάνης... Καί ἔκαμεν τον τέμπλον τῆς μητρόπολης...». Το νέο τέμπλο η σωστότερα εικονοστάσιο, που ήταν ένα από τα πρώτα πού κατασκευάστηκαν στις εκκλησίες της Βορείου Ελλάδος, για να εντάξει οργανικά στο χώρο του Ιερού Βήματος το Διακονικό και την Πρόθεση, χωρίς να διακόπτεται από τους πεσσούς, όπως γινόταν με το μαρμάρινο τέμπλο, στηρίχθηκε σε βάσεις πριν από το θριαμβευτικό τόξο καλύπτοντας έτσι τις ανατολικές παραστάδες, οπότε, η εικόνα της Θεοτόκου της Πονολύτρεας αφαιρέθηκε από τη θέση της και τοποθετήθηκε στο δυτικό τοίχο της Εκκλησίας των Αγίων Θεοδώρων.

Εν κατακλείδι, η ανάγλυφη εικόνα της Θεοτόκου της Πονολύτρεας, ήταν λατρευτική εικόνα και ως τέτοια, ήταν τοποθετημένη στις ανατολικές παραστάδες του ναού των Αγίων Θεοδώρων .

Μετά τον εντοπισμό της εικόνας της Θεοτόκου της Πονολύτρεας και την επιστροφή της, με τις ενέργειες του Σεβασμιωτάτου Ποιμενάρχου μας κ. Θεολόγου και την ευγενική συνδρομή του Σεβ. Μητροπολίτου Δράμας κ. Παύλου στο πάνσεπτο χώρο πού η παρουσία της καθαγίαζε, η ιερά εικόνα τοποθετήθηκε και πάλι στην αριστερή, προς ανατολάς παραστάδα του Ιερού Βήματος του ναού των Αγίων Θεοδώρων όπου, ως λατρευτική εικόνα βρισκόταν έως και το 1602 μ.Χ. Καθιερώθηκε μάλιστα ο επίσημος και πάνδημος εορτασμός της την 28η Οκτωβρίου εκάστου έτους (Αγίας Σκέπης).

Αγιογραφίες / Φωτογραφίες

Παναγία Πονολύτρια

Παραπομπές

- [1. ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΣΕΡΡΩΝ ΚΑΙ ΝΙΓΡΙΤΗΣ](#)